

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 an 18 frs., 1/2 an 9 frs., 1/4 an 4 frs. 50 cm.

Fiecare apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Foie bisericească-politică.

Insertiuni

Un șir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește foie să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii»

în
Blași.

Anul III.

Blași 16 Decembre 1893.

Numărul 50.

Căsătoria civilă și libertatea conștiinței.

. Nu preste multă timp țara întreagă va avea prilejul, să urmeze cu luare aminte sfaturile parlamentare privitoare la proiectul de lege pentru introducerea căsătoriei civile, cu care guvernul voese nesmintit și cu orice preț să fericescă țara.

Atunci ca puține ori de altă dată se va da prilejul a auzi din gura ministrilor și a parlamentarilor, că liberalismul nu mai poate amâna introducerea căsătoriei civile, căci altcum s'ar tăgădui el pe sine însuși. Vom auzi atunci jurăminte din toate părțile, că ocărnuirea cu proiectul acesta nu voese să vateme nici biserica nici libertatea conștiinței, precum ne-a îndreptat și ministrul dreptății Szilágyi, când a pus proiectul pe masa dietei.

Se plătesc dară, să căntăm numai un pic în fața proiectului, și să vedem, este el oare prieten ori dușman al libertății conștiinței?

Ce este libertatea conștiinței așa, precum o definește însuși liberalismul? Este putința cetățenilor de a trăi fiesce care după credința și legile bisericești sale, fără ca statul să-l pună în cale nici o pedecă.

Acum credința bisericești catolice este, că la creștini căsătoria este o taină sfântă. De unde fiind că numai biserica are dreptul de a face legi privitoare la sfintele taine, numai biserica are dreptul a judeca, când este taina adevărată și

când nu, dela sine armază, că conștiința credincioșilor numai atunci este și poate fi liniștită, când ei știu, că au închiat căsătoria după legile bisericești, așa cât închiad'o au primită această taină, și nu au închiat numai o legătură civilă. Și asta cu atât mai virtuos, că biserica nu iertă fiilor săi, să trăiescă laolaltă ca căsătoriți, decât după ce au primită taina căsătoriei, și ori ce altă traiu, ce nu-și are rădăcina în taina aceasta, înaintea bisericești este un păcat.

De câte ori dară cineva se pune în cale, și pe credincioși ori nu-i lasă să închie căsătoria după legile bisericești, ori trage la sine dreptul de a judeca despre căsătorie, totdeauna face amară silă conștiinței credincioșilor, căci îi silește să închie căsătoria împotriva conștiinței lor; și fiind că o atare căsătorie judecată după credința lor religioasă nu e căsătorie, ci păcat, așa îi silește la păcate, de unde apoi urmează o turburare cât se poate mai chinătoare a sufletului lor.

Acum care este pe scurt cuprinsul proiectului de lege cu privire la căsătoria civilă? Statul dă cu îngâmfare: Eu nu vreau să știu de aceea, că este căsătoria pentru cineva taină ori nu. Înaintea mea ea este numai un contract civil. De unde eu voi face legi, după cari să se închie acest contract, și numai eu singur voi judeca, când e cu putere contractul acesta și când nu. Dacă însă statul în facerea

legilor sale privitoare la căsătoria civilă s'ar povățui de aceleași principii ca și biserica, atunci silă făcută conștiințelor totu nu ar fi așa mare, căci credincioșii atunci n'ar veni în starea aceea neplăcută, cât căsătoria lor să potă fi cu putere înaintea legilor civile și fără putere înaintea legilor bisericești. Proiectul de sub vorbă însă este departe, foarte departe de a fi după principiile bisericești. Așa ca să pomenim numai o împrejurare, proiectul nu voese să știe de aceea, cum că căsătoria este o legătură, carea între creștini numai prin moarte se poate desface. Chiaru dimpotrivă, proiectul cuprinde mai multe pricină, pentru cari căsătoria se poate desface și afară de întimplarea morții. Ce urmează de aci? Încurcătura aceea, carea nu odată se va întimpla, de căsătoria unui credincios după legile statului va fi cu putere, după legile bisericești fără putere, și întorsu; de altădată un credincios după legile statului va fi despărțit, cât va pute trece la altă căsătorie, după ale bisericești însă nu. Și așa în sufletul acestor credincioși totu mereu ajunge în o luptă grea și chinătoare simțământul religiosu cu datorințele cetățenesci. De va asculta de stat, îl pedepsește biserica, căci nu-i recunoște căsătoria; de va asculta de biserica, îl va pedepsi statul, căci nu-l împărtășește de urmările cetățenesci ale căsătoriei, copiii nu-i recunoște de leginiți, și așa mai departe.

Întrebăm acum, este acesta liber-

Feuilleton.

O aniversare de o sută de ani.

Lumina zilei a vădută în Paris în 1 August 1793, va să dăcă pe timpul revoluțiunii franceze. Părinții, nașii i-au fost revoluționarii de frunte.

Nascerea i-a fost salutată cu aclamări revoluționare. La lăganu i-au resunat totu numai cântece de resvătire, zăngănit de arme, vaete de răniți și ciungăriți.

Și totu să te mai miri, că viața întreagă i-a fost o revoluțiune, o resvătire continuă împotriva domniei contrariilor săi de principii? Să te mai miri, că și acum la vîrstă de 100 de ani totu numai de resvătiri și resturnări visază? Îvingerea primă a căștigat-o în patria sa, în Franța, dar resturnările de acolo nu i-au fost de ajuns. Rîndu pe rîndu a trecut și în alte țări cercăndu, să sguđuască stările, ce nu-i erau pe placu.

Întimpinat'a în multe locuri resistința înverșunată, dar îndărătnicia-i neînfrîntă a delăturat pedecă, a învinsu greutăți și și-a croit cale mai în toate țările din juru.

Pentru totă lume nu ași vre, să-mi fie rău înțelesu cuvintele, și decumva încă nu ați ghicitu, ținu a vă spune cât mai îngrabă, că revoluționarul de 100 de ani e metrulu cu familia sa, măsurile, ce îi poartă numele.

O adevărată furie de schimbări și înorți cuprinse inimele omenilor din vremurile de tristă amintire ale revoluțiunii franceze. Voiau să nimicescă, să sdrobescă totu, ce le-a rămas moștenire din moși strămoși. Voiau să desrădăcineze și spulbere în vîntu așdăminte, moravuri, religiune, și pe urma acestora să smulgă din pepturile omenilor până și idea lui Dumnezeu.

Rîuri de sânge au cursu, și în undele acestea roșii au cercat să înecă așdămintele trecutului și pe ruinele lor să-și zidescă un viitoriu de glorie și fericire.

Așdămintele din vremurile aceste s'au spulberat în vîntu mai tôte, rîndu pe rîndu, și numai câteva din ele au ajunsu până la noi, ca vestitori ai unei sguđuiri fără păreche.

Măsurile metrice suplinesc o lipsă arđătoare, corăspundū unei trebuințe de multă simțite, și cu tôte acestea abia numai în timpul din urmă au putut afla intrare în alte țări. Ți-ar veni să cređi, că mirosul de sânge din acelea vremuri a rămasu ca

un blăstămu asupra lor, aprăpe un vécū întregu.

Câte ținuturi, atâtea obiceiuri, câte țări atâtea măsuri, așa s'a pomenit lumea din négra vechime. Vedeau mult, că astfelu nu e bine, vedeau, că nisce măsuri uniforme primite în tôte țările ar ușura nespust de multu comerțulu între împărățiile vecine și ar pune capetu la atâtea neînțelegeri și neajunsuri. Vedeau, dar dela vădute și până la făcute e cale lungă și spinosă, și spinii din cale au spăriat pe mult, ér pe cei ce fără tēmă au pornit pe ea înainte. I-au înghimpat și sangeratū.

În vechime, dacă simțiai lipsă, să-ți măsuri locul, și-lu măsura cu pașii. Și astăzi încă mai poți vedé uneori pe moșieri încunjurându-și locul în pași măsurați și cercăndu, să-și dea samă, nu cumva l'a înșelatū inginerulu cu măsurile lui neînțelese. Și stăpăna casei își pune mână dela cote în jos și cercă, să afie, câtă pândă i-a esitū din tortul resucitū de mână ei neobosită.

Ei, dar pași, picioare, schiope, palme, cote găsesci de multe soțuri! Altele sunt mărunte, unele mai mărișore, și éráși altele mari, de ai dori, să cumperi, dar nu să vinđi cu ele.

tate de conștiință? Dacă această este libertate de conștiință, atunci libertate de conștiință a fost și în împărăția romană veche pe timpul gonelor, când statul porunca închinarea la idoli, ceea ce biserica opria, și așa creștinii erau totuși mereu între foc și apă.

Acăsta este libertatea conștiinței pentru fiii bisericii catolice după proiectul de lege al căsătoriei civile.

Din norocire pentru stat și din nenorocire pentru biserica catolică creștinii gr. resăriteni, protestanții, reformații și unitarii prin căsătoria civilă nu se pot simți jigniți în libertatea conștiinței, precum pe dreptul se simțesc catolicii de amândouă riturile.

Mai întâiu, ce se ține de creștinii gr. resăriteni, adevărat că și după credința bisericii lor căsătoria este o sfântă taină a bisericii. Ei însă în imperiul bizantin s'au supus tuturor legilor statului cu privire la căsătorie, pe cari le-au primit și gr. resăritenii de pe la noi, va să dică au recunoscut dreptul de legislație al statului în treburile de căsătorie. Și așa statul magiar cu legile sale privitoare la căsătorie face numai aceea, ce a făcut deja de multu statul bizantin, fără ca biserica gr. resăritenă să-i stea împotrivă. De unde ei tare nici nu se pot plânge împotriva căsătoriei civile, nefiindă aceea în opoziție cu principiile lor. Și în România de pildă gr. resăritenii s'au și supus fără murmurare căsătoriei civile.

Ce privește pe protestanți, reformați și unitari, după dogmele bisericii lor căsătoria nu este o taină sfântă, ci este un lucru lămurit, a cărui regulare e de competența statului. De unde în Ungaria propriu zisă și până acum pentru protestanți și reformați forul competent în treburile de căsătorie au fost și sunt tribunalele civile. Și așa pentru ei căsătoria civilă nu este ceva nou, care să le facă silă conștiinței. Dacă însă și dintre gr. resăriteni, protestanți și reformați unii se împotrivesc căsătoriei civile, o facă acăsta nu din

motivul vătămării libertății conștiinței, cum fac catolicii, ci mai mult din motive lumesci și trecătoare, cum este de pildă, că prin căsătoria civilă luându-se judicatura matrimonială din mâinile clerului, acesta își pierde un isvor însemnat de venit.

Fiii bisericii catolice însă în țară sunt în majoritate covârșitoare nu numai față cu celelalte confesiuni singuratică, ci și față cu toate laolalte luate. Lor însă, și prin urmare majorității cetățenilor prin căsătoria civilă li-se atacă credința, conștiința, și li-se gătesce o stare sufletească câtu se poate mai penibilă.

Întrebăm acum, înseamnă acăsta libertate de conștiință? Înseamnă asta, că ocărnuirea prin proiectul acesta nu voescă să vatăme libertatea conștiinței? Înseamnă acăsta introducerea unei instituții liberale în țară?

În adevăr, că mai neliberalu ca liberalismul ocărnuitorilor nostri nu este nimicu pe lume.

Proiectul de lege despre dreptul matrimonial.

(Continuare.)

Capitolul III.

Inchierea căsătoriei.

§. 32. La închierea căsătoriei e necesară învoirea liberă a părților. Silă, greșelă și confundare eschidă învoirea liberă.

§. 33. Închierea căsătoriei nu se poate lega de timp ori condiție. Astfel de rezervație se privește de neesistentă.]

§. 34. Închierea căsătoriei îi premerge vestirea.

Vestirea căsătoriei o potu cere logodiții în persoană, ori prin reprezentanții lor legali ori persoane plenipotențate de ei anume spre scopul acesta.

Vestirea o sevășește purtătorul matriculei.

§. 35. Căsătoria trebuie să se vestescă în comuna aceea, care e domiciliul ordinar al logodiților.

Dacă au domiciliu ordinar deosebite ori mai multe, vestirea are să se sevășească în fiesce care domiciliu.

Dacă în domiciliul lor ordinar cel mai de pe urmă încă nu locuesc de trei

luni, căsătoria are să se vestescă și în domiciliul acela al lor ordinar, care a premersu nemijlocit.

§. 36. În lipsa unui domiciliu ordinar vestirea are să se sevășească în comuna aceea, în care petrecu logodiții, și dacă încă n'au trecut trei luni, de cându petrecu ei acolo, are să se sevășească și acolo, unde au petrecut mai pe urmă trei luni. Dacă astfel de domiciliu nu se pot constata, căsătoria are să se vestescă și în locul de competență comunală ori de nascere al logodiților.

Dacă nu se pot constata nici locul de competență comunală, nici cel de nascere, purtătorul matriculei publică vestire regnicolară. În casu de acăsta căsătoria este iertată a se închia numai după implinirea alor trei luni compute de la publicarea vestirii.

§. 37. Vestirea o dispune acelu purtător al matriculei, care este îndreptățit a conlucra la închierea căsătoriei. (§. 48) Între doi îndreptățiti de acăsta potu să alegu logodiții.

Dacă purtătorul matriculei dispune vestirea, acăsta o sevășește în cercul său propriu, de odată recercă spre executarea ei pe acelu purtător de matriculă, în a căroru cercu încă are să se vestescă căsătoria (§§. 35, 36).

Cești din urmă sunt datoru a executa vestirea fără amănare și pe purtătorul de matriculă, care a recercat, a-lu încunoscina despre implinirea ei, pe lângă comunicarea impedimentelor, cari eventualu se voru fi denunțat.

§. 38. Vestirea se potu dispune numai atuncia, dacă părțile documenteză înainte purtătorului matriculei, că au recerintele statorite prin lege pentru închierea căsătoriei.

Logodiții sunt datoru a produce atestatele sale deosebite de nascere, învoirea reprezentantului legal și a părintelui necesară la închierea căsătoriei, respective încuviințarea oficiului tutoralu (§§ 10—13), documentele publice, cari dovedesc încetarea, declararea de invalidă a căsătoriei de mai înainte ori declararea de mortu a soțului de căsătorie (§§ 16, 24), permisiunea superiorității bisericești (§ 28), precum și permisiunea necesară în sensul legii militare (§ 29) și documentul despre cauțiunea militară recerută prin statutele existente.

Dacă purtătorul de matriculă împrejurările faptice îi sunt cunoscute în modu nemijlocit ori îi sunt dovedite în modu vrednic de credință: — afară de permisiunea amintită în §§ 28 și 29 și de documentul despre cauțiunea militară — potu să dispen-

Vă puteți închipni stările idilice, de cari amu avu parte pe lângă acăste măsuri după natură. La totu pașul ai putu să audeți blăstămuri de „seca-ți-ar“ măsura, „usca-ți-s'ar“, „rămâne-ți-ar strimbă, să nu ți-o mai potu întinde“. La totu pașul ai putu să vedeți degete scrințite, cote rupte de târgoveții neîndestulți cu măsurarea.

Și totuși strămoși de strămoșii nostri multă vreme totu numai cu de acăste s'au folosit. Fiesce lor le-a fostu mai ușor, fiindu dedați cu mai puține trebunțe și nefiindu atât de lacomi ca nepoții lor de acuma.

Dar au simțit și ei greutățile, îndată ce le-au mai crescutu trebunțele și au venit în atingere mai desă, vecini cu vecini, țeri cu țeri, semănții cu semănții.

Toți își aveau măsurile lor făcute după natură, și fiindcă natura nu făcuse mâinile, picioarele, degetele și cotele pe o formă, nici măsurile nu le erau asemenea de mari. De aci învâlmășelă și neînțelegeri cu ridicata, și pe urma lor dorința, să se introducă pretutindeni măsuru pe o formă.

Prea bine, să se introducă, dar nisce măsuru cu totul nouă, măsuru, ce să nu albă a face nici cu picioarele lungi ale Anglesilor, nici cu pașii pripiți ai Franceșilor, nici cu cotele înnegrite de arșiță ale Ita-

lienilor, nici cu degetele străveșii ale Muscalilor, cu unu cuvintu să fie măsuru fără limbă, fără țară, — altfelu cine ți-le va primi?

Pe lângă nefinșirile acăstea se cerea dela măsuru, să albă și câteva înșuriri. Se cerea, să fie luate dela lucruri, ce pretutindeni se află și în cursul vremii nu se schimbă. Cumpărătorii dorescu, să le lungescă și mărescă, vânzătorii să le scurteze și ușureze. Să fie dară modru a le putu păstra neschimbate, și dacă s'ar fi schimbat în cursul vremii, să fie chipu a le aduce érași la forma și mărimea, ce li-s'a statorit prin lege.

Holandesul Huyghens la an. 1664 cerea, să se lea ca basă lungimea unei pendule (simple), ce-și face preumblările, în dreapta și stînga, în timpu de 1 secundă. Însă glasul lui a răsunat în pustiu, și potu a fostu mai bine așa. Anume s'a aflat, că și pendula își potrivește mersul după țeri și locuri, și potu se porniau certe, după care pendula de secunde să se potrivească măsurile, după pendula mai sprintenă din țările mai frigurose ori după pendula mai leneșe dela ecuatoru, după pendula de secunde din Franța, din Anglia, ori dora din Germania, din Rusia, sau din Italia?

Totu în pustiu a răsunat și glasul astro-

nomului *Gavrilu Mouton* din Lyon (Franța), să se măsore pământul și respective brtulu, ce l'ar cuprinde preste mijlocu (meridianu), și măsurile cele nouă să se potrivească după brtlu. Pământul nu se îngrășă, dar nici nu slăbesce, și neschimbându-i-se brtlu, amu potu avu și măsuru ferite de schimbări.

A sositu revoluțiunea francesă, și măsurile deosebitelor țeri reoglinda o învâlmășelă și mai mare. Alocuria chiar și în lăuntrul unei împărății încă erau mai multe feluri de măsuru.

În an. 1790 mai multe cetăți din Franța cerură scoterea măsurilor vechi și înlocuirea lor cu alte nouă mai corăspunzătoare.

Adunarea constituantă la începutu era de părerea lui Huyghens, dar la sfatul academiei de științe din Paris se alătură pe lângă Mouton. Se hotărî dară, să se începă măsurarea depărtării dintre Dünkirchen (Franța) și Barcelona (Spania), și de aci să se calculeze meridianul, și a patrușecia milionă parte să se lea ca măsură de lungime.

Hotărîrea a fostu luată în 30 Martie 1791 și în 1792 s'au și începutu lucrările de măsurare. Vedeându adunarea constituantă, că lucrările de măsurare voru ține ani îndelungați, prin unu decretu din 1 Augustu 1793 s'a introdus o măsură provi-

seze părțile dela producerea documentelor, în casu de lipsă pôte să pretindă și jurământul dela logodiți.

§. 39. Vestirea se face la casa comunală, în locu deschis, prin afișare, ce ține patruspredece zile.

În comune mari și mici are să se vestescă căsătoria pe timpul afișării și cu graiul viu în două dumineci la casa comunală.

§. 40. Dacă locul vestirii (§§ 35, 36) cade afară de teritoriul valorii legii prezente, căsătoria are să se vestescă pe spelele suplicantului în fôea, ce apare în locul vestirii ori e lătită acolo. În casuri de acestea ziua a unspredecea, ce urmează după publicarea în fôea, are să se privescă de ziua ultimă a vestirii (§ 41).

§. 41. Vestirea are să cuprindă în sine numele familiar și de botez al logodiților cu numirea părinților lor, condițiunea loră familiară (necăsătorit, fată, văduvă ori despărțit), ocupațiunea, vrsta, religiunea loră, locul de nascere și locul loră de locuință, și în casu de lipsă alte determinări mai de aproape ale logodiților. Ță în sfârșit provocarea, ca dacă ore cine are cunoștință despre vre un impediment legal, să-l notifice protocolistului vestitoriu.

§. 42. Dacă logodiții nu închie căsătoria în decursu de unu anu computat dela ziua ultimă a vestirii, vestirea are să se repetescă.

§. 43. Dispensație dela vestire dă oficialul celă dintăiu ală oficiului administrativ. Dară logodiții au să declare într'unu documentu vrednic de credință deplină, că după cea mai bună știință a loră nu există între ei impedimentu de căsătorie.

Dacă oficialul celă dintăiu ală oficiului administrativ respinge suplica, logodiții potă să suplice la ministrulă afacerilor interne pentru dispensație.

Dispensația își perde valôrea, dacă în restimpu de unu anu computat dela datulu ei logodiții nu închie căsătoria.

§. 44. Numai după expirarea aloră trei zile, cari urmează după ziua ultimă a vestirii, este lăsată a închia căsătoria.

(Va urmă.)

Atentatulă anarchistă din Parisu.

Europa țărăși s'a sguduită întru tôte cele din lăuntru ale sale, cându a aușit de blăstămatulă atentatulă anarchistă întâmplat în parlamentulă din Parisu în Sâmbăta trecută. Și omulă celă mai flegmatic și mai cu sânge rece a trebuit să și pună întrebarea, că unde

vomă ajunge cu societatea omenescă, dacă selbătăcieli anarchiste nu i-se va pune odată stavilă?

N'a fostu atentatulă acesta afurisit unu atentatulă asupra unu individă, purcesu numai din dorulă de răsbunare asupra altu individă. N'a fostu nici unu atentatulă selbătăcieli ală unu membru fanatică dinvre-o partidă politică asupra altei partide. Ci a fostu unu atentatulă asupra întregi ordină publice sociale de astădi. Atentatorulă selbătăcieli Vaillant cu soșii săi nu voescu să vindece relele publice, de cari suferă societatea civilă de astădi, ci ei țintescă la nimicirea deplină a ei, plin de speranță nebună, că după nimicirea ei va urma o ordine publică, în care li-se voră implini dorințele loră, cari proprie nu suntă decât animalismulă celă mai grossă, ce se pôte închipui.

Gvernulă francesu în urma atentatulă acestuia s'a și grăbitu numai decâtu cu unu catalogu de proiecte de legi pentru înfrinarea anarchismului, fără să și aducă aminte, că prin proiectele acestea pe anarchiști îi face numai mai ageri, mai dibaci și pôte chiar și mai cutezători. Căci ce este anarchistulă? Stadiulă din urmă, consecința extremă a omului fără religiune și fără Dumneșu. De aceea, cându anarchiștiloră li-s'ar pută infiltra țărăși religiune și credință în Dumneșu, atunci și fără proiectele de legi ale gvernului francesu voră înceta atentatele lui Ravachol și Vaillant.

Deputatulă francesu Baudry D'Asson a propusă parlamentului nu legi esceptionale în contra anarchiștiloră, ci creșterea poporului în școlă în religiositate și frica lui Dumneșu. Parlamentulă însă s'a legat, mai tare de proiectele gvernului, căci se vede, că dinamitulă va trebui să bubue încă multă în urechile Europei, până cându se va convinge, că anarchismulă ca și diavolulă numai prin cruce pôte fi alungat.

Revistă bisericăscă.

Din Patrie.

Conferința episcopăscă în ultima ședință a primită, pe lângă unele modifi-

cări neesențiale, textulă cerculariului comunu eliberat de episcopul Schlauch, Steiner și br. Hornig.

Conșii N. M. Estherházy și Ferdinand Zichy adresăză catoliciloră ungari unu apelă, prin care îi îndemăna a lua parte în numără câtă se pôte de mare la congresulă catolică, ce se va ține în 16 Ian. 1894 în Budapesta.

Ministrulă Silágyi în graba cea mare de a presenta dietelă proiectulă de lege despre dreptulă matrimonială, precum se vede și-a uitat a determina și procedura judițială în cauzele matrimoniale. Acum a încredințat pe profesorulă de dreptă Dr. Plosz și pe alți juristi celebri cu elaborarea unu proiectă de procedură matrimonială.

În cestiunea căsătoriei civile mai mulți deputați gvernamentali suntă hotărâți a vota contra gvernului. Noi ne mirăm, cum de mai potă sprigini catolicii și mai ales unii preoți catolici și în alte cestiuni unu gvernă inimică bisericei, cum e gvernulă actuală.

Revistă politică.

Afaceri interne.

La desbaterea budgetului ministeriului de finanțe deputatulă Molnár condamnă regularea valutei, din care nu au avută folosă nici economii, nici industriași, nici statulă, ci numai creditorii străini, cari în anii mai din urmă au dobândit cu 600 de milioane floreni mai multă de câtă li-se cade. Întru apărarea ministrului Wekerle a vorbit deputatulă Meltzl Oszkár. În ședința din 9 a c. a camerei s'a terminată desbaterea asupra budgetului de finanțe. Totu atunci a prezentat ministru Wekerle proiectulă de lege despre apropiăție. Apoi a urmată la ordinea zilei pertractarea aloră 19 adrese cu privire la reformarea casei de sus. Unii membri ai partidului independistă doresc organizarea casei de sus pe basa sistemului electorală, de-orece ea după organizarea actuală nu coresponde voinței po-

națională pentru introducerea măsuriloră metrice în tôte statele Europei. S'a alesă o comisiune internațională, carea a statorită metrulă prototipă și de pe elă a făcută copii pentru tôte statele.

Măsurarea începută în 1792 de Mechain și Delambre a ținută până la 1800. Prin unu decretă apărut în anulă acesta s'a statorită ca măsură de lungime metrulă, va să fiecă a 40 milionă parte din meridianulă pământului, ceea ce după măsurile francese de până atunci la 0° făcea 443.296 linii parisiane.

A 10-a parte din metru s'a numită decimetru, a 100-a parte centimetru, a 1000-a parte milimetru; 10 metri au formată 1 dekametru, 100 metri 1 hektometru, 1000 metri 1 kilometru, 10.000 metri 1 myriametru. Măsurulă de suprafață și de volumă au fost statoriti pătrăși și cuburi cu latură de 1 m., 1 dm., 1 cm., 1 mm. șcl. Pentru greutăți s'a luată de basă gramulă și kilogramulă, adecă greutatea unu centimetru și respective decimetru cubică de apă destilată de 4°C.

S'au făcută 3 metri pentru a se păstra în archiva republicei. Unulă a fost de platină (e talon primitiv), două de oțelă, la capete cu aramă galbină. Afară de aceea s'a mai făcută unu exemplară pentru observatoriulă astronomică.

Esemplarele acestea se păstrează cu multă îngrijire nu numai pentru aducerea aminte de statorirea măsuriloră nouă, dar și pentru, și încă mai virtosă pentru a avé în mână putința de a controla în tótă vremea

măsurile din comerț. Așa și numai așa se potă feri măsurile de schimbări.

Din măsurile făcute mai târziu s'a constatat, că metrulă francesu nu este acurată a 40-a milionă parte din meridianulă pământului, ci a 40.003.820-a parte. Cu tôte acestea s'a lăsată metrulă în forma și lungimea, ce i-s'a statorit în an. 1800.

Prin introducerea măsuriloră metrice însă părea a se fi făcută mai multă învătășelă decât îndreptare spre bine. Statele străine nici nu voiau să știe de măsurile nouă. Totu ce a rămas din revoluțiune, le mirosa a sânge. Și nici chiar Francesii nu s'au putut lăsa cu una cu două de măsurile loră cele vechi.

Însă încetulă cu încetulă au fost date uitării grozăveniile revoluțiunii. Au venit alte generațiuni, ce nu aveau atâtea cauze, să urască cu atâtea înverșunare acele vremuri și totu ce au produsă omenii de pe atunci. Și de altă parte trebuința de a unifica măsurile creștea din zi în zi, țără antipatia în contra măsuriloră metrice scădea în continuu. Ce e dreptă, și măsurile metrice mai lăsa în unele privințe locă la dorința de îmbunătățiri, dar într'atâtea potopă de măsură, ce s'au folosit și se mai folosă în lumea întregă, ele erau fără îndoie cele mai bune.

Până în 1876 amă ajunsă așa de departe, câtă s'a putută închia o convențiune inter-

națională pentru introducerea măsuriloră metrice în tôte statele Europei. S'a alesă o comisiune internațională, carea a statorită metrulă prototipă și de pe elă a făcută copii pentru tôte statele.

Măsurile metrice au fost introduse în Germania, la noi (din 1 Ian. 1876), în Italia, în Spania, în Anglia (nu sunt obligătoare), în Belgia, în România, Sârbia, Grecia, Elveția (nu sunt curată metrice), mai departe în Peru, Chile, Brasilia ș. a. m. d.

Fireșce, că în cele mai multe state pe lângă măsurile metrice ici colé se mai folosesc și măsurile cele vechi, dar încetulă pe încetulă cu timpă se voră da uitării. Airia țărăși li-s'a dată măsuriloră metrice nume luate dela măsurile vechi, ca mai ușor să se pôtă încetăteni.

Nu am simpatii pentru revoluțiunea francesă și pentru matadorii ei. Erau fere selbatice îmbrăcate în pele omenescă. Dar antipatia, ce o am în contra loră, nu mă împedă, să recunoscă meritulă, ce și-au câștigat ei pentru înaintarea omenirii prin introducerea măsuriloră metrice. O sută de ani au implinită, și în interesulă înaintării e de dorit, ca în suta a două măsurile metrice să câștige și terenulă, ce a mai rămas necâștigat.

porului, nici spiritului timpului. Față de aceștia dl. Wekerle a declarat, că guvernul nu a luat în programul său reforma casei de sus, fiind că timpul prezent nu-l are de oportunitate pentru aceasta. Votul de neîncredere, ce s'a dat cabinetului de către casa de sus, nu e de moment mare. Negă, că casa de sus ar sta în calea progresului.

România.

Cestiunea română a fost adusă pe tapet în ședința din 9 a. c. a senatului din București. Cu ocaziunea discutării răspunsului la mesajul dl. Dimitrie Sturdza, capul opoziției liberale, după ce supune la o aspră critică politica financiară a guvernului, trece la cestiunea existenței noastre naționale. Amintesc, că datoria României independente este a împedea pe cât se poate absorbirea elementelor românești, ce locuiesc în Ungaria, Bucovina și Basarabia, căci atunci, când românii din Ungaria vor fi magiarizați și cei din Basarabia rusificați, și România independentă va fi slăbită. „Nu numai noi, ci și Europa este interesată la menținerea individualității născutei noastre. S'a spus odată, că dacă Austro-Ungaria nu ar exista, ea ar trebui inventată. Eu cred, că și pentru România s'ar putea dice, că dacă România nu ar exista, ea ar fi trebuit inventată!“ Dl. Sturdza vorbește despre suferințele Românilor din Ungaria, arată, cum Magiarii întrebunțază toate mijloacele spre a-i desnaționaliza, și invită pe guvernul României a pași ca mijlocitorii între guvernul magiar și între românii de sub Coroana S. Ștefan. Iredenta română o declară de o născocire a dușmanilor nostri. „Chiar dacă am putea lua Transilvania, noi nu am trebui să o luăm, căci ar avea ca consecință distrugerea împărăției austro-ungare și o conflagrație generală, care ar cădea pe capul nostru al celor slabi.“ Dl. Al. Lahovary, ministrul de externe răspunzându-lui dl. Sturdza se miră, cum dl. Sturdza, care a sfătuit totdeauna apropierea României de tripla alianță, a slevat cestiunea Transilvaniei. Acestă cestiune trebuie tratată cu spiritul senin, fără patimă, cu cea mai mare prudență. Este o mare greșelă, este o crimă a face din cestiunea Transilvaniei o armă de partid. Arată, că liberalii dl. Sturdza, când erau la putere, au expulsat pe transilvaneni. Era ce privește intervenția, observă, că aci nu e vorba de două state independente, ci de un stat și supușii acestuia, apoi dice: „Dacă eu aș trimite un ambasadoură la Viena spre a interveni în favoarea Românilor transilvaneni, ce aș face, dacă i-se va răspunde printr'un refuz categoric? Sau să declar război, sau să fac scuse. Războiul nu sunt în stare să-l fac, scuse nu am obicei.“ „Asta nu arată, că ne desinteresăm de frații nostri de preste munți. Se poate, că bărbatul de stat ungar să se convingă, că ar fi mai bine, să se schimbe politica Magiarilor față cu românii din Ungaria. O înțelegere se va putea ajunge numai pe calea concesiunilor reciproce.“

Francia.

Întregă Franța și chiar întregă lumea civilizată este consternată de un atentat criminal sevărsit Sâmbătă după amiază în parlamentul din Paris. Camera deputaților s'a întrunit pe la 2 ore d. a. sub presiunea dl. Dupuy și s'a ocupat cu verificarea noilor deputați. La 4 ore o bombă, aruncată din etajul al doilea al galeriei de-a dreapta în sala de ședințe a camerei, a explodat cu o detunătură puternică. Bomba a explodat încă înainte de a cădea, umplându-să de fum. Proiectilele din ea s'au împărțit în toate părțile sale răzărind o mulțime de persoane. Prin acesta s'a produs o panică teribilă. Cei răniți umpleau aerul cu vâjiturile lor, erau cefalalți se imbulziau spre ușe. Numai prezența de spirit a președintelui Dupuy este a se mulțami, că catastrofa nu a devenit și mai înspăimântătoare. El cu voce stentorică a strigat: „Asemenea atentate nu pot turbura camera. Vă rog, continuați-vă lucrările. După isprăvirea ordinii de zi biroulul își va face datoria.“ Între cei răniți se află și un preot, deputatul Lemyre, și colonelul român Năsturel. Autorul atentatului este anarchistul Vaillant. Acesta mai de multe ori a fost pedepsit pentru fapte criminale. El se fălesce cu crima sa și afirmă, că nu are complici.

În cameră după restabilirea liniștii ministrul-președinte a prezentat 4 proiecte de legi spre a pune capet mișcărilor anarchiste. Prin aceste proiecte se cere *modificarea legii de presă*, autorizându-se guvernul, să confiscă preventive manuscrisele și imprimaturile periculoase, *modificarea legii de intruniri*, votarea *noile referitoare la legea despre materiale explozive și votarea unui credit de 800,000 frs pentru poliție*, ca să potă lucra mai cu efect contra anarchiei. Modificarea legii de presă s'a primit încă atunci cu 360 de voturi contra la 186, și nu încape îndoială, că și celelalte proiecte vor fi primite. Cele mai multe parlamente din Europa și-au exprimat prin telegrame parlamentului francez compătimirea și indignarea din incidentul atentatului. Noi compătimim pe Francesi, dară totodată constatăm, că anarchismul cu toate crimele, de care e capace, este numai o urmare naturală a falsului liberalism, ce domnesce în Franța, fără a voi să știe de Dumnezeu și de legile lui.

Italia.

Cabinetul Zanardelli nici nu s'a construit deplin, și a și dimisionat. Diarul „Dritto“ scrie, că Zanardelli nu a fost în stare a prezenta un program financiar bine definit. Din cauza acesta regele, căruia înainte de toate îi zace la inimă rezolvirea cestiunii financiare, i-a primit dimisiunea. Cu compunerea noului cabinet regele a incredințat pe Crispi, care a mai fost ministru-președinte, dară este om moralmente compromis.

Serbia.

Dokici, fost președinte, din cauza morbului îndelungat, de care suferă, s'a retras din fruntea afacerilor publice ale Serbiei și cu el a dimisionat în-

treg cabinetul. Noul cabinet l'a format generalul Gruici. Acesta în ședința din 8 a. c. a scupcinei a cetit programul noului cabinet, care program în cele mai multe convine cu politica urmată de cabinetul Dokici. Gruici declară, că guvernul va căuta, să păstreze relații amicale cu toate puterile, este hotărât a respecta drepturile internaționale și satisface obligamentelor, ce le are Serbia cu alte state, sperând, că și acelea vor observa față cu Serbia o atitudine binevoitoare, și astfel guvernul se va pute ocupa de afacerile interne. Guvernul promite, că va aduce în ordine finanțele, va promova interesele materiale ale țerei și se va îngriji de ulterioara dezvoltare a armatei.

Corespondințe.

De sub pōla Meseșului Selăgean, Nov. 1893.

Onorată Redacțiune!

Lucru notoriu, că ori ce clasă de oameni pentru ajungerea unui scop comun trebuie să se constituie în societăți organizate. Conșc de acest principiu învățătorii români din părțile Selagiului, povățuiți de conducători bravi ca G. Pop de Băsești, A. Cosma, Dr. I. Nichita și I. Iarda, pentru dezvoltarea mai cu succes a învățămîntului popular pe la an. 1871 s'au constituit în *Reuniunea învățătorilor români Selăgeni*. Acestă societate în tot anul pe timpul ferierilor de vară ține o adunare generală. Subîmpărțindu-se la an. 1874 în reuniuni filiale după cele 12 tracte protopopesci din Selagi, fiesce care reuniune filială ține două adunări, una toamnă și alta primăvara, la cari învățătorii cu puteri unite se silesc, ca de o parte să se disciplineze împrumutată și să arete defectele, de cari suferă învățămîntul, și de altă parte să aște espediente salutare de a sana relele constatate în școala populară.

Despre o atare adunare filială din tractul protopopesc Crasna voescă a vă împărtăși vre-o câteva notițe.

La 18 Novembre comuna Seredei condusă prin zelosul preot V. Ghetu a avut o zi plăcută: în această zi reuniunea filială a învățătorilor români din tractul Crasna, condusă de preamieratul Vicariu A. Barboloviciu, și-a ținut adunarea de toamnă. Aflu de lipsă a adnota la acest loc, că această parochie e una dintre cele mai bine organizate. Biserica frumoasă de piatră, școala frumoasă, precum pretinde legea școlară, casă parochială, superedificate, toate în ordă bună. Poporul muncitor, curat, cruțător și în stare foarte bună materială. La îndemnul preotului lor competența, ce obvenia foștilor posesori din pădure și pășunăritul comună, fu răscumpărată prin locuitorii comunei, câtă aș posesorii străini nu au nici o palmă de loc în otarul acelei comune. Ba totu la stăruințele preotului, poporul a cucerit o parte mare de otar și din comuna vecină Petenia, comună amestecată cu unguri. Pentru acoperirea lipselor bisericești s'a înființat un grănariu bisericesc. Tote acestea dau dovezi, că poporul, unde are conducători destoinici și zeloși, e accesibil pentru totu, ce e bun și frumos.

Am înregistrat la acest loc aceste fapte, pentru ca să se vadă, că un preot bun ca Ghetu, cu toate că la venirea sa în parochie află semănată și incolțită neghina

impărechării, prin modalitate bună și prudență pastorală cu încetul o stăpânește din rădăcină, și în locu-i sădese semença păcii celei adevărată creștinesci.

Să mă întorc acum la adunarea filialei. Adunarea s'a început prin servirea S. Liturghii. După acesta învățătorii s'au întrunit la școlă, unde presidiul ordinariu în persoana Rev. A. Barboloviciu printr'un discurs cu adevărat frumos a deschis adunarea. Voiu releva din acel discurs vre-o câteva pasaje și sentințe de cuprins mai momentos.

Oratorul mănecă din principiul, că societatea omenescă în evoluțiunea dezvoltării sale are lipsă de un factor, ce-i dă impuls spre progrese. Un atare factor puternic e religionea. Religionea a întemeiat familiile. Ea a adus școlă și civilizațiunea. Religionea prin capul vădit al său a fost oraculul potențitor în timp de război, și totu la glasul ei s'a făcut pace în timpuri furtunoase. Ea a dat directivă nu odată constelațiunii politice a poporilor. Și în special religionea a condus nemiul românesc în timpurile vitrege din trecut spre destinul lui.

Astăzi — continuă oratorul — pe lângă religione mai avem un alt factor puternic, și acela e simțul național. Făpturile necuvintătoare încă ne premerg cu exemple în a-și prețui simțul național. O pasere nu suferă în cuibul său pene, ouă, și cu atât mai puțin puț străini. Românul are o limbă, un trecut, suferințe comune l'a învățat, să țină la frate-său. Cu dreptu cuvintu se întimpină românii agrându-se frate de cruce. Christos prin lacrimile sale încă a sfințit simțul național, când a plânsu sorțea nemiului său. Omul trebuie să silască spre nemurire încă în această viață. Să ne iubim deci legea, biserica, nemiul și sângele, căci acesta e numai garanța, că românul are să trăiască în viitor. Să fim cu toții una, să ni-se închege simțemintele într'una, și atunci, dară numai atunci vom fi martori ai dezvoltării nemiului românesc prin cultură. În firma convingere, că învățătorii români sunt anteposturile celea mai puternice ale păzirii și lătirii simțului național în nemiul nostru, președintele dechéră ședința de deschisă.

După cari învățătorii locali P. Chiș propune la pruncii școlari despre Gramatica română și cercul Crasna. Această propunere de probă s'a aprobat de către adunare. O singură dorință și-a exprimat adunarea față de învățătorii Chiș, ca pe viitor să fie cu mai mare considerațiune la pregătirea preve, căci fără pregătire un învățătoru nici nu pte să se avinte la acel nivel de cunoștințe didactice, ce se pretinde în ori și care învățătorii.

După aceea învățătorii D. Oros din Marinu a propus disertatiunea: Prin ce felu de mijloce pte face învățătorii progresu în învățământu? Disertatiunea pe lângă puține observări se primesce între elaboratele Reuniunii ca unu operat bine dezvoltat.

S'a mai alesu o comisiune pentru strângerea taxelor dela membrii reuniunii.

Neavându alte obiecte de pertractat, ședința s'a ridicat prin presidiu la 2 ore p. m. Acestea pe scurt despre adunarea supranumită.

Auctorul acestor orduri ar fi dorit, ca conformu regulamentului învățătorii locali sub decursul s. liturghii să fie cântat

cu corul elevilor școlari, și pentru că n'a făcut-o, ar fi fost de dorit, ca adunarea însă și să-și exprime regretele față de numitul învățătorii.

Dealtmintea preste totu constat, că învățătorii din acestu tractu sunt la culmea misiunii sale sublime, disciplinați și esemplari în ale școlei. În timpul de astăzi care în ce privesce școlă și dascălul român, se pte numi timp de tranzițiune, — pe lângă acestea însușiri nobile, se mai recere în învățătorii român încă o condițiune sine qua non pentru prosperarea școlei române, și această condițiune e solidaritatea între învățătorii români în rindul primu și apoi solidaritatea între învățătorime și preoțime. — Așa e! Una în cugete, una în simțiri, mână în mână cu preoții, să se adopere cu toții, micu cu mare, la promovarea binelui moralu în sinul poporului român. Fiesce care să cunoască datoria sa. Cu toții avem a zidi pe unu și același temei. Unu are să care petra, altu cimentu, altu cărămidă etc., și așa numai prin puteri unite se va zidi edificiul imosanu și solidu alu culturii nemiului nostru. Și într'acesta învățătorii și preotii trebuie să fie pururea frați, frați la muncă, frați acolo, unde mama noastră comună, națiunea poftesce dela noi abnegare, zel și activitate pentru înflorirea și progresarea sa în cultură.

La o parte dară cu imputările, jos cu frecările, susă să avem inimile cu toții pentru biserica și școlă română.

Meseșanul.

Colecta pentru gimnasiul din Blăși.

Începem astăzi a publica contribuiriile făcute până acum pentru gimnasiul din Blăși, rogându pe toți Români de inimă, să jertfescă câtu se pte mai multu pentru această cauză sfintă.

- Georgiu Pascha preot, Satul nou de jos fl. 50.—
- Paulu Rotariu avocat, Timișora (Colecta „Luminătorii”) fl. 42.—
- Davidu br. Urs colonel în pens., Sibiu fl. 100.—
- Arseni P. Bunea secretariu la școl. grân., Sibiu fl. 2.—
- Ludovicu Simonu proprietariu, Sângeorgiul de câmp. fl. 100.—

Colecta făcută cu ocaziunea unei conveniri de dl. Lud. Simonu proprietariu din Sângeorgiul de câmpie, rezervându și respectivii a putu contribui și pe listele din comunele lor proprii:

- Maximilianu C. Codarcea fl. 5.—
- N. Saracu fl. 4.—
- Unu Beleanu fl. 3.—
- Ioanu Pantea fl. 1.—
- Ioanu Balintu fl. 2.—
- Ignatiu Codarcea fl. 1.—
- Vasilu Rusu fl. 1.—
- Ioachim Huza fl. 5.—
- Parteni Grama fl. 2.—
- Andrei Ilesu fl. 2.—
- Iosifu Costiniu fl. 1.—
- Ioanu Laurentiu fl. 1.—
- Augustu Aldea fl. 2.20
- Domnișora Maria Steriu, Brașov fl. 5.—
- Dr. Todorescu medicu militariu, Colomea fl. 5.—
- Dr. Hosanu medicu, Graefenberg fl. 10.—
- Familia Mocsonyi fl. 100.—
- Dr. Ioanu Popu medicu militariu, Orăștie fl. 100.—
- Iosifu St. Șulutu jude de trib. în pens., Sibiu fl. 100.—
- Georgiu Belea, M. Sighet fl. 2.—
- Ilie Vlăsa canonicu, Blăși fl. 100.—
- Ioanu M. Moldovanu canonicu, Blăși fl. 300.—
- Dr. Ioanu Rațu canonicu, Blăși fl. 100.—

- Alesandru Micu canonicu, Blăși fl. 100.—
- Simeonu P. Mateiu canonicu, Blăși fl. 100.—
- Iosifu Hossu canonicu, Blăși fl. 50.—
- Gavrilu Popu canonicu, Blăși fl. 20.—
- Dr. Alesandru Grama canon., Blăși fl. 100.—
- Dr. Augustinu Bunea secr. mitr., Blăși ¹⁾ fl. 50.—

- Colecta făcută de dl. Auxențiu Murășanu coop. paroch. în Imbuș: V. Pușcariu par., Sânț Jude fl. 1.—
- Dion. Deacu preot, Bonțu fl. 5.—
- Ioanu Cheresescu preot, V. Sânțona fl. 1.—
- Ioanu Cheresescu preot, Imbuș fl. 1.—
- Dem. Teodoreanu preot, Mahalu fl. 0.50
- Pav. Salvanu preot, Ciaba fl. 0.50
- Alexe Bidianu propr., Sava fl. 2.—
- Auxențiu Murășanu coop. paroch., Imbuș fl. 1.—

- Colecta dlui Augustinu Paulu profesor la liceu făcută în Focșani: D. F. Caianu profesor frs. 20.—
- G. I. Pamfil directoru frs. 10.—
- N. N. profesor frs. 5.—
- I. Coleș profesor frs. 5.—
- N. N. profesor frs. 5.—
- St. Mincu profesor frs. 10.—
- D. I. Georgiu cashier frs. 4.—
- C. A. Mărgăriteșcu funcț. frs. 2.—
- Constantinescu funcț. frs. 1.—
- Nic. Ilie proprietariu frs. 20.—
- A. Coleșu farmacistu frs. 20.—
- Dr. Grossu medicu frs. 2.—
- Panaiteșcu profesor frs. 2.—
- Bogdan Lazarescu compt. frs. 2.—
- G. Bălănescu avocat și proprietariu frs. 20.—
- Ir. Negulescu comerc. frs. 10.—
- C. D. Neguțu comerc. frs. 5.—
- N. Tipeiu prof. în pens. frs. 4.—
- A. Luis librariu frs. 2.—
- N. P. profesor frs. 5.—
- A. H. cofetaru frs. 3.—
- V. N. Stanciu frs. 1.—
- Augustinu Paulu profes. frs. 4.—

Suma fl. 1657.72

Noutăți.

Din arhidiocesa. On. D. Macaveiu Groz, fostu cooperatoru parochialu în Cocu (protopopiatul Ludoșului), este numitu administratoru parochialu totu acolo.

Rectificare. În foia nrului 49 „Dragostea și înțelepciunea „Gazetei“ din erore de tipariu s'a vîrtit anulul 1701 în locu de 1711.

Studentii slovaci și limba română. Cetiim în „Tribuna“, că membrii reuniunii „Detran“ a studenților slovaci dela școlile înalte (universitate, politehnicu și academiile de comerț) din Praga au hotărît, să învețe cu toții limba românească, spre care scopu și-au comandat cărțile de lipsă din Sibiu.

Dokici fostu ministru-președinte alu Sârbiei, după unu morbu mai îndelungat și repausat la Abbazia în 13 a c. Elu a fostu educatoriul regelui Alesandru și primulu lui ministru după declararea lui de maiorenț. Dokici de profesiune a fostu medicu și cu afacerile politice a început să se ocupe numai din 1890. Elu a sfătuitu pe regele Milanu, să mergă în străinătate după abdicere.

Casu de morțe. Vasiliu Kozmutza de Cernest, preot gr. cat. din Satmaru, a repausat în 5 a c. în etate de 62 ani în anulul alu 32-lea alu preoției. În veci amințirea lui!

¹⁾ Colectarea în Blăși se continuă.

Pentru procurarea de recuizite, stéguri flamure, policandre, albituri, obiecte pîi, icone și cărți bisericesci recomandăm institutul de artă a lui Suits și comp. din Budapesta, cari la dorință trimitu gratis catalogul prețurilor.

siam episcopalem Magno-Varadinensem, tum novas per Nos erectas episcopales item Ecclesias, Lugosiensem scilicet et Armenopolitanam una cum suis omnibus territoriis, incolis et accessoriis quibuscumque, ita ut supradictae episcopales ecclesiae metropolitano Antistiti Fogarasiensi pro tempore existenti *juxta suum ritum obsequentes* subsint in vinculo caritatis. Atque ut memoria non intercidat, quod postremus Albae-Julienensis sive Albae-Carolinensis metropolita una cum suis dioecesanis a schismate ad veram fidem catholicam se converterit et in unitate ac subiectione Romanae Apostolicae Sedis vitam Deo reddiderit, prout monumenta testantur, hinc peculiariter concedimus atque indulgemus, ut quicumque in posterum fuerint graeci ritus catholici uniti Fogarasienses Antistites, nomen quoque et titulum archiepiscopi Fogarasiensis et Albae-Julienensis etiam in omnibus et singulis eorum actis adhibere libere ac licite possint et valeant.

Acésta este astăzi de *jure et facto* starea bisericeii unite din Transilvania și Ungaria! Și cu toate acestea și astăzi vorbesc unii „literați” de teologi latini, de jurisdicțiunea arhiepiscopului din Strigoniă și de altele asemenea, prin cari își dau ei înșiși testimoniul de paupertate, necunoscându nici macar starea prezentă a bisericeii noastre.

În fine observăm, că despre testimoniul lui Sam. Klein referitoriu la prigonirile episcopului Inocențiu Klein vomă vorbi mai târziu, și astfel în capitulul următoriu ne vom ocupa cu părerile lui Șincai despre unire.

Dionisiu și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilor de Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

A trimisă apoi după Iosie Macabeul și Estira, și după ce i-a rugat, să nu spună nimănui, că el ar fi avut vre-o înțelegere cu ei, le-a zis: „Dacă doriți într-adevăr eliberarea celei mai tinere mlădițe a Emilianilor, mergeți în grabă la Dionisiu din Atena și-l spuneți, să grăbescă cu scrisoarea acésta la Seianu generalul pretorianilor și să-l-o dea în mână în persoană, de-l zace la inimă scăparea fetei.

„Dar cum se va face acésta, domnule?” întrebă Iosie.

„Seianu însuși o va duce la fratele ei, la tribunul. În joc sunt amestecate însă atâtea patimi, câtă de se va descoperi amestecul meu, e mai pe sus de orî ce îndoelă, că eu voi plăti cu viața întrégă istoria acésta. Așadar totul atrna dela tăcerea voastră.”

O privire de asigurare din ochii plini de lacrimi ai Estirei l-a liniștit.

Er bătrânul Iosie a mai adaus: „Mai curândă mă vor tăia în bucăți, decât să afe dela mine ceva.”

„Nu m'am înșelat, când v'am crezut vrednic de totă încrederea mea,” zise Patercul. „Eu cunosc încăta omenii și știu îndată, pe cine să-mi aleg. Acum alergați la Dionisiu și fiți sănătoși!”

Și cu acestea s'au despărțit.

Cătră sara acelei zile găsim pe grozavul prefectu Seianu într-o elegantă odă a edificiului gardei pretoriane de pe Viminală. El purta uniformă de gală. Veleiu Patercul îi era oșpe. Din afară acesta era totu moderatul cel de obicei, dar dacă ai fi putut privi în internul lui, ai fi vădit, că el ședea ca pe cărbuni. Dionisiu, dela a cărui vizită atrna totul, nu mai sosia. Dela o vreme tribunul nu mai era stăpân peste sine, și focul dela inimă i-se suia spre cap, câtă sta, să-l răpescă mintea.

Noroc, că prefectul era ca totdeauna

forțe ocupat. Dar în sfârșit agitarea prietinelui său totu n'a trecut o cu vederea. „Se vede că ați și ție își umblă ca la întregu orașul,” îi zise cu un suris de batjocură. „Dar acésta spargere de cap n'are nici un înțeles. Omenii își vor face nasuri și urechi lungi unul altuia, când vor vedé, că cuibul e gol și păsăruica a sburat. Paserea de altfel a fost numai o poveste, de cari le place unora să scornescă.”

Într'aceea se ivi în odă printr-o ușă Lygdus și șopti generalului ceva în ureche.

„Nimic!” răspuse Seianu. „De ostași nu pte fi vorbă! Ne-am da înși-ne de minciună.”

„Dar te asigur, că e așa,” continuă călăul de profesiune. „Ca și cum la nopte întregu orașul s'ar răscula, atăția omeni umblă în sus și în jos.”

„Asta nu merge! Cesarul și-a dat odată cuvintul.”

„Dar tu veți, generale, că între astfel de împrejurări eu nu pot acolo —”

„Dimpotrivă, eu nu o ved. De ce să nu —”

Hidul sclav clătina din cap. „Ei mă vor face totu bucăți,” șopti érași.

„N'ar fi mare pagubă pentru Roma!” își găndia prefectul. „Tu trebuie să-l previi,” zise apoi.

„Acolo nu se pte,” murmură sclavul érași. „Și de ați vre să o ducă într'altu loc, — mă tem, că mi-o vor smulge din brațe,” zise încet.

„Nimicuri!” îi zise Seianu. „Atătu de multu a slăbit și îmbătrănit Lygdus, de se teme și de o mână de omeni fără minte? Dacă cu tine s'a făcut învoela, mergi și isprăvesce-ți lucrul tomitu, — aici nu mai are nimeni trebuință de tine! Dacă nu te învoesci nici de cum, spune-mă și Cesarul își va căpeta omeni, cari nu se tem de nimica. Cu de ce sicari cu cuțite ascuțite în mână se pte învinge o lume întrégă. Pornesce dar, și fă cum ți-s'a poruncit!”

Lygdus ieși ca un câne bătut, fără să mai cuteze a dice o vorbă la aușul acestor vorbe.

Ce s'a petrecut în inima tribunului, e preste puțină de a se descrie.

Seianu însă îi mai potență durerea. „Omenime fanfaronă!” zise el cu dispreț. „Acesta e omul, ce se lauda, că nu se teme de nimica. Se înțelege, aici e vorba de o afacere delicată, și măestrul bun se îngrijesce de tte. Dar ști, ai dice, că tu însuși ești în joc, prietino, așa față faci. Sânge rece e de lipsă adese ori, — astfel de lucruri nu sunt pentru inimă de femeii!”

„Eă ași fi mulțumit, dacă mă vei cruța cu de acestea,” răspuse tribunul cu forță internă.

„Așa să fie. Dar ști, că acésta nu-mi place? Sub haina militară trebuie să palpate o inimă de bărbat. Dar veți, eu imi uitasesm, că tu ai două rinduri de talente, și ca să porți pna cu măestrie, ai lipsă de sentimentu.”

„Tu ai avé causă de a nu te îndoi în curajul meu,” zise Patercul. „Dar ce va să însemne, că Dionisiu din Atena a cerut astăzi audiență la împératul?”

„De ași vedé odată pe acești Greci pe toți în iad!” zise Seianu. „Mai cu samă pe obraznicul Dionisiu, care s'a încolăcit de inima cea bună a lui Augustu ca un șerpe cu vorbele sale dulci și blânde și prefăcute!”

Patercul simți întrégă nedreptatea, cu care se învinovăția prietinelui fratelui Agatel, carea pte chiar în acésta minutu a fost străpunsă de oțelul ghidelui Lygdus. La acéstu gându i-se părea, că mintea îi părăsesce. Voia să părăsescă locuința superiorului său și să alerge la locul crimei.

Dar în acéstu momntu se deschise ușa, și sclavul anunță sosirea unui sol împératecu.

Dionisiu se și ivi în ușe, și după ce se închină în tăcere, puse lui Seianu în mână o scrisore sigilată. Apoi éra se depărta câțiva pași și se opri, ca și cum ar aștepta un răspuns.

Seianu privi sigilul împératului și cetii apoi scrisoarea.

„Se va întâmpla așa, precum a poruncit împératul,” răspuse el ridicându-se. Er Atenenul ieși cu o închinare de rămasu bun.

„Augustu imi vine prea târziu,” observă Seianu cu un zimbetu triumfătoriu aruncându scrisoarea pe masă. „Lygdus își va fi isprăvit de multu lucrul. Frica îi va fi dat aripi. Cu tte acestea însă voi implini porunca împératecu.”

XXXII.

O nopte négră s'a lăsat pe cetatea așezată pe șapte coline, — mai négră era în jurul casei cu două etaje a Calpurniei. Casa era încunjurată de stejari bătrani, cari o înghițeau în umbra loră grosă. Proprietatea Calpurnică nu cuprindea decât un spațu mic, căci din vreme în vreme s'a totu luat din ea câte o parțelă spre diferite scopuri. Acum servia mai mult ca casă de sfat. Odăile de locuită erau în mijloc, acolo unde era balconul. Grădina și întrégă împrejurimea casei erau neglese. Pte că proprietariul lor în adinsu le-a lăsat să selbătécască. Și dacă el n'avea altu scop, decât să le dea aparița unei case nelocuite, părăsite, pustii, apoi și-l'a și ajunsă.

O privește mai posomorâtă mai că nu ai mai fi găsit ca aceea, ce ți-o oferia zidirea acésta lungă, scundă și fără de nici o podobă. Juru împrejur arborii seculari, cărările crescute cu érbă, ér din rotundele de flori numai ici colé se mai vedea câte o rămășiță selbătécită. Zidul, ce o încunjură ca scut, numai scut nu era; mai de tte laturile era ruinat, câtă ori ce făcatori de rele avea intrarea liberă. Acésta era vila Calpurnică. La vederea ei privitorul parcă involuntar rostia: „Cătu de urtă trebuie să fie traiul în încăperile închise de aceste ziduri negre!”

Chiaru așa găndia și amicul nostru Paulu, când după sfatul lui Tellus se apropiă de vilă. Mănat de dorul de frate, el a ajuns mai curând de cum le-a fost înțelesul, și ajutat de întunecimea nopții esamina cu de-aménuntul jurul casei, dor va da de un semn, de pe care să scie, că Agata trăsese și e aci.

Sperarea lui era însă zădarnică. Nu se manifesta nici un semn de viață în zidurile pustii și morți. I-se păru de câteva ori, ca și cum ar auși voci omenesce și cățăituri de uși. Dar era vintul, ce lovia selbatic în crengile arborilor.

(Va urma.)

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Dela Tipografia „Aurora” A. Todoran din Gherla—Szamosujvár

se pot procura următoarele carti:

(41) 7—10

Cuvântări bisericesci, funebre, catechese etc.

Cuvântări bisericesci (acomodate pentru ori ce timp) de I. P. Papiu. T. I. Ed. II. 1 fl. 20 cr.

Cuvântări bisericesci (pre dominece) de I. Papiu. Tomul III. 1 fl. 20 cr.

Cuvântări bisericesci la toate sărbătorile de preste an, de Ioan Papiu. — Un volum de preste 24 côle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus — 1 fl. 50 cr.

Cuvântări funebre și iertățiuni pentru diferite casuri de morțe întocmite de Ioan Papiu. Un volum de preste 24 côle 8-av mare, papir fin — cu prețul redus. — 1 fl. 50 cr.

Predice populare pe dominece, sărbători ocazionale și pentru morți, de Gavril Pop. Tom. I. II. III. și IV., fiesce care tom costă 1 fl.

Predice pentru dominecele de preste an compuse și elucrate după Catechismul lui Deharbe, de Vas. Criste. Tom. I. dela Domineca Vameșului și a Fariseului până la Domineca a X-a după Rosalie. — 90 cr.

Cuvântări funebre și iertățiuni. Din autori renumiți, prelucrate de Tit Bud vicariu etc. Prețul 1 fl.

Catechese pentru pruncii scolari din școlile elementare populare. După preotul Georgiu Mey preot în Schwörzkirch din diecesa de Rottenburg de Tit Bud paroch gr. cat. în Sat-Sugatag, etc. Prețul 60 cr.

Manual catehetic pentru primii ani scolari, prelucrat după I. A. Fritz de Basiliu Rațiu fost prof. de s. scriptură, catehetică motodică în semin. archid. din Blaș, actualminte vicariu archiepisc. în Făgăraș. Prețul 60 cr.

Toma a Kempis despre imitațiunea lui Christos, românește despre originalul latin de Gavril Pop canonic; legat 1 fl. 15 cr.

Instrucțiune practică pentru cauzele matrimoniale cu respect la disciplina vigență în provincia bisericească gr. cat. de Alba-Iulia-Făgăraș, scrisă în usul păstorilor sufletesci prin Dr. Iuliu Simon pref. de s. Teologie. 1 fl. 30 cr.

Domneștesca liturgie a celui dintru sânti părintelui nostru Ioan Chrisostom de Ioan Boroșiu paroch gr. cat. etc. 25 cr.

Bogățiunea Dnui Tatăl nostru. Explicată pre scurt de Ioan Boroșiu paroch gr. cat. și asesor consist. Prețul 10 cr.

Nu mă uita. Colecțiune de versuri funebre, urmate de iertățiuni, epitafiă ș. a. Prețul 25 cr.

Novele, Schițe, Piese teatrale, Anecdote ș. a.

Merinde dela Școlă său învățături pentru popor, culese din diarul unui scolar de Dr. Georgiu Popa. Prețul 60 cr.

Idealul perdut. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Opera unui om de bine. Novelă orig. — continuarea novelei „Idealul perdut” — de Paulina C. Z. Rovinar. Prețul 10 cr.

Barb cobzarul. Novelă originală de Emilia Lung. Prețul 10 cr.

El trebuie să se însore. Novelă de Maria Schwarz, traduc. de N. F. Negruțiu. Preț. 15 cr.

Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Infuiunța mândriei. Novelă de P. C. Z. Rovinar. Prețul 15 cr.

Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Ultimul sichastru. Tradițiune de G. Simu. Prețul 6 cr.

Cântăreța. Novelă de Dem. Dan. Preț. 15 cr.

Bunloc și nepoțelul. Schiță din sfera educațiunii. După E. Legouvé de G. Simu. Preț. 6 cr.

Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusu. Prețul 60 cr.

Nr. 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann, de Ioan Tanco. Prețul 20 cr.

Prin morțe la victoriă. Comedie într'un act de A. Kotzebue localisată de Irina Sonea-Bogdan. Prețul 10 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ținută prin V. Nicora prof. gimnas. — Cu portretul M. S. Regina României. Prețul 10 cr.

Poesii de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un vol. de 192 pag., cuprinde 103 poesii bine alese și aranjate. Prețul redus (dela fl. 1.20 la) 60 cr.

Tesaurul dela petrosă seu Cloșca cu puli de aur. Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Prețul 15 cr.

Economia pentru școlile popor. de T. Roșiu. Ed. II. Prețul 15 cr.

Spicuire din istoria pedagogiei la noi — la Români. De V. Gr. Borgovan. Prețul 10 cr.

365 Anecdote și Glume adunate, prelucrate și aranjate de Tit V. Gheșja spirit. la inst. corect. Cuprinsul acestui op. este foarte petrecător, — așa că cetind și numai 1 pagină din el: caută se ridi ori cât ai fi fost de necăjit și măchnit altmintrenea. Prețul unui esempl. cu porto francat e 40 cr.

Povestiri alese de Petra-Petrescu. Prețul spedit franco 80 cr.

„Nopti de iernă.” Novele pentru popor de G. Simu. Prețul 1 fl.

Chivitură de cară strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul. Prețul 40 cr.

Starostele adevă Datini dela nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de I. Pop Reteganul. Prețul 25 cr.

Trandafiri și violele. Poesii de I. P. Reteganul. Ed. a II-a amplificată. Prețul 60 cr.

Versuri de dor, adunate din poezii români de A. Prețul 25 cr.

Cele mai bune și mai ieftine cărți de rugăciuni.

Ioana sufletului. Carte de rugățiuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Prelucrată și edată cu permisiunea Măritului ordinariat diecesan gr. cat. de Gherla prin Vasiliu Păcașiu preot gr. cat. în Hotoană. Ed. III. corésă și amplificată. Prețul unui esemplar broș. 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Mărgăritariul sufletului. Carte bogată de rugățiuni și cântări bisericesci, foarte frumos ilustrată. Prețul unui esempl. broș. e 40 cr., leg. 50 cr., leg. în pânză 80 cr., leg. mai fin 1 fl., leg. în piele 1 fl. 60 cr., în legătură de lux 2 fl. 50—3 fl. 80 cr.

Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rugățiuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată, pentru pruncii scolari de ambe sexele. Prețul unui esempl. broș. e 15 cr., 100 es. 12 fl., 50 esempl. 7 fl., legat 22 cr., 100 esempl. 20 fl., 50 esempl. 10 fl. 50 cr., leg. în pânză un esempl. 26 cr.

Carticică de rugățiuni și cântări pentru pruncii scolari de ambe sexele. Cu mai multe icône frumoșe. Prețul unui esempl. broș. e 10 cr., 50 esempl. 3 fl., 100 esempl. 5 fl.; — legat 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Visul Prea Sântei Vergure Maria, urmat de mai multe rugățiuni frumoșe. Prețul unui esempl. legat și spedit franco e 12 cr., 50 esempl. 5 fl., 100 esempl. 9 fl.

Epistola Dnui nostru Isus Christos. Prețul unui esempl. legat și spedit franco e 15 cr., 50 esempl. 6 fl., 100 esempl. 10 fl.

Chiar acum au apărut:

Cartea ilustrată pentru copii și copile — cu 18 ilustrațiuni intercalate în text — de G. Simu Prețul 25 cr.

Poveștile bănațului. Culese din gura poporului bănațan de George Cătană. Vol. I. Prețul 30 cr.

Dialogul Țiganului cu Sânt-Petru la porța rafului, glume și petrecere de ajuns de Aron Boca Velcherianul. Prețul 25 cr.

Leonat cel tânăr. Istoriă în versuri de I. Pop Reteganul. Prețul 12 cr.

Tot de aici se pot comanda cărți și utensilii scolastice și altfel de cărți apărute ori și unde, precum și tot soiul de papire și recuise de scris. — În tipografia proprie se primesc spre efectuare tot soiul de lucrări tipografice cu prețurile cele mai moderate.

Cu deosebită stimă cutez a incunoscința pre Veneratulă Cleră greco-catolică, că precum și până acum iaș asupra-mi gătirea de

iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericilor, în ce priveste lucrul de măsură și de sculptură, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icône sante, dimpreună cu așezarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescă cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoștere deosebită, și toate mă îndreptătesc la sperarea, că Veneratulă Cleră mă va împărtăși ocașionalminte de prețuită-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să merită renumele cel bunu, care mi-l'am câștigat până acum.

Prin tariful de zone dispărându depărtările, prin această capacitatea de concurență mi-s'a mărită.

Rugându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuară 1892

cu deosebită stimă

Carolă Müller,

auritoră și fabric. de recuis. bisericesci.

(6) 44—52